

УДК 929.642

Олег ЦЕБЕНКО

аспірант Львівського національного університету ім. Ів. Франка

СИМВОЛІКА В МИСТЕЦЬКІЙ СПАДЩИНІ ГЕРБУРТІВ У ГАЛИЧИНІ XIV – XXI СТОЛІТТЯХ

© Цебенко О., 2015

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.33964>

Анотація. Розглянуто роль символів у формуванні та становленні монументального мистецтва Галичини на початку XIV – XXI ст., наголошено, що важливим знаком-символом був герб, знаково-символічна система якого на території України розвинулася і утвердилася у XIV – XV ст., акцентовано увагу на мистецькій діяльності Яна Щасного Гербурта, фіксуванні його думок, що реалізовані в малюнках початку XVII ст. у добромільському замку Гербуртів, проаналізовано пам'ятки та особливості розвитку мистецтва у збережених творах як носіях символів, ідеології епохи, прагнень роду Гербуртів, підкреслено, що в геральдичних традиціях роду закарбовані елементи мистецтва, наук, низки історичних епох, становлять обов'язкову складову європейської культури.

Ключові слова: символи в мистецтві, символічні зображення, геральдика, герб Гербуртів, замок Гербуртів, національне відродження, традиції.

Символіка — спеціальна дисципліна в історичних, мистецтвознавчих пошуках, об'єктом дослідження якої виступають знаки-символи — концентровані умовні абстрактні форми відбиття та фіксування знань (уявлень) людини за допомогою усталеного знака. Виникли символи як результат намагань людини пізнати навколишній світ, вдаючись до наукових або релігійних чинників. Поняття символ "часто підміняють поняттям символічне зображення", яке не є абстракцією знання, навпаки — його конкретизацією. Кожне зображення завжди відповідає визначеному конкретному об'єкту, який воно зображає. Важливим знаком-символом є герб, який як відзнака особи, роду, спільноти, міста, території виник у Західній Європі в XI – XII ст. На території України знаково-символічна система герба розвинулася зі знаків власності та родовитості, зазнала потужних впливів західноєвропейських і польських ге-

ральдичних систем і утвердилася у XIV – XV ст. У наступні сторіччя особливого поширення набули шляхетські герби.

Тема гербів віддавна цікавила дослідників, спричинилася до виникнення спеціальної історичної дисципліни — геральдики, що тісно пов'язана з генеалогією. Символографія, як зазначалося, має значний науковий доробок. Цінний геральдичний матеріал XVI ст. зібрано в працях Б. Папроцького “Gniazdo spoty”, “Gerby rycersfwa polskiego” та Я. Себмахера “Groses und allgemeines Wappenbuch”.

В українській історіографії геральдичні дослідження на науковому ґрунті розгортаються на рубежі XIX – XX ст. Відтоді першим і досі єдиним монографічним дослідженням з геральдики залишається “Малоросійський гербовник” В. Лукомського, В. Модзалевського та Г. Нарбута. У 80-90-х рр. XX ст. пріоритетного розвитку набули студії з міської геральдики, які втілились у низці праць В. Рум'янцевої “Емблеми земель і герби міст Лівобережної України періоду феодалізму”, А. Гречила “Українська міська геральдика”. Попри те, що символіка Гербуртів у мистецькій спадщині привертала увагу дослідників, у тому числі автора цих рядків у статті “Мистецька спадщина Гербуртів у Галичині XVI – початку XVII ст.” [11], вона доволі велика, складна, де не з'ясовано низку питань, наявні неточності, перекручення від незнань чи умисні, що зобов'язує вивчати обрану тему й доводить її актуальність.

Вникаючи в шляхетський герб роду Гербуртів, його генезу, традиції та відродження, треба почати з герба роду Фульстейнів (перший відомий представник роду Герборд походив з м. Фульстейн, Чехія). Його герб необхідно зарахувати до західноєвропейської геральдики, оскільки, безперечно, був перенесений представниками цього роду з Вестфалії. Гербом Фульстейнів, згідно з “Клейнодами Длугоша”, викладеними у львівських і варшавських рукописах Камина, а також в арсенальському рукописі, є яблуко, проколоне навхрест мечами [1, с. 89] (іл. 1). Про те, що вже стольник Герборд користувався печаткою, свідчать згадки в документах від 28 червня 1269 р., 15 серпня 1269 р. і 23 березня 1288 р. [2, II, с. 655-660]. Невідомі тогочасні печатки олумінецького декана Герборда на

документі від 13 квітня 1259 р. [2, II, с. 214], а також печатки Герборда із Сирбеча на документі від 17 вересня 1307 р. [2, II, с. 2146]. Аналогічна ситуація з печатками Екрика Гербордовича з Фульштейна на документі від 14 квітня 1288 р. [2, II, с. 144], а також Альберта з Кранович на документі від 9 лютого 1353 р. [3, с. 179]. З опису відома печатка лютомержицького і празького кустоса Герборда. Це є, однак, печатка духовної особи: в полі бачимо постать св. Петра з ключами в руках, у легенді напис: +S.HERBORDE. LV TOMIRIC PPTI. ET. PRAG CVST / ODIS [4, с. 38].

Не слід оминати увагою ще згадки про печатку з документа від 1 травня 1331 р. видавця “das Fulsteinsche Warpen” з написом в легенді “S.HERBORDI”, що належить або до Герборда молодшого “Пуссо”, або до Герборда Екриковича з Фульштейна [5, III, с. 357].

З-поміж печаток цього роду дві дочекалися видання, зокрема, найстаріша відома печатка, що належала моравському комірникові Гербордові (Пуссо) на документі від 22 червня 1288 р. та печатка на документі від 25 травня 1296 р. Екрика Гербордовича з Фульштейна.

Обидві печатки круглої форми, мають у середині щит з однаковою емблемою: три мечі встромлені в яблуко, два з них спрямовані навскіс донизу, третій спрямований вістрям знизу вгору. Легендарний напис на печатці моравського комірника Герборда розташований на трьох концентричних колах, вказує: +S.H(ERBORD)I.CAMERARIJ.MORAVIE [6, с. 38].

Напис на печатці Екрика на двох концентричних колах вказує: +S'EKRICI.D.WLLN.STEN [6, с. 28].

Печатки Фридерика Гербордовича з Фульштейна 1436 р. подає Ф. Пекосинський. Емблема, зображена на щиті, подібна до згаданого опису, однак мечі пробивають яблуко наскрізь [7, с. 226] (іл. 2). Видрукована емблема відповідає в рисунку пізнішим описам, а значить опису згаданих “Клейнодів Длугоша”, “Геральдичних нотаток” Яна Замойського, який подає емблему коротко: “мечі”, з описами, викладеними в двох судових записках 1371 р. і 1398 р., які говорять: “Gerbolth dest tribus gladiis ex adaerso in pomo bixis” і “Herbort” ... de armis ... trzy miecze” [8, III, с. 432, 454].

У парафіяльних актах Фельштина (нині с. Скелівка Старосамбірського району) при документі 1580 р. була гербова печатка Еразма Гербурта тільки з двома мечами в емблемі (іл. 3). Деяко іншим рисунком вирізняється печатка лінії роду Фульстейнів з Кранович. На щиті, окрім емблеми з трьох мечів у яблуці, бачимо три кулі, з яких кожна торкається майже руків'я одного з мечів.

Таку саму емблему має герб, званий як Павенжа. Дослідник Б. Папроцький твердить, що герб Гербурта ще називається Павенжа, вказуючи, однак, різницю між емблемами: у гербі Павенжа є хрест над яблуком, якого немає в гербі Гербурта [9, I, с. 66] (іл. 4).

Переходячи до обговорення версії клейнода, зазначимо, що його бракує на найстаріших відомих печатках Фульстейнів XIII ст. Дослідник А. Седлачек, для якого був доступний більший вибір печаток Фульстейнів, зокрема 1255 р. печатка стольника олумінецького єпископа Герборта, 1288 р. печатка Екрика Гербордовича з Фульстейна і Миколая з Микулович, олумінецьких каноніків, Альберта з Кранович, розповідає, що над щитом з емблемою пізніше був розташований укоронований шолом з чубом павіана з трьох пір'їн.

Б. Папроцький у геральдичних працях розташовує візерунок герба Фульстейнів з клейнодом, у якому бачимо три пір'їни страуса [9, с. 665] (іл. 5) або сім пір'їн павіана [9, с. 404] понад укоронованим шоломом. Ш.Окольський надає Гербуртові три, Павенжу — п'ять пір'їн страуса в клейноді.

Щодо герба Фульстейнів, який був принесений із заходу, проблема кольорів відіграла важливу роль. “Клейноди Длугоша”, описуючи герб “Гербурт”, повідомляють про золоте яблуко в червоному полі. У львівському кодексі Камина мечі білі, у варшавському — коричневі, арсенальській геральдиці — срібні з чорними руків'ями. Б. Папроцький єдиний описує яблуко зеленим на червоному полі, у інших авторів яблуко золоте [15, с. 665].

“Чеськоморавська геральдика” Я. Седлачека і “Староморавські роди” Я. Пілначка, змальовують кольори щита, емблеми, клейнода. В Я. Себмахера герб Фульстейнів поданий у

варіантах: а) на чорному полі зелене яблуко, проколене трьома мечами із золотими руків'ями, у клейноді — натуральний хвіст пав; б) на червоному полі золоте яблуко, проколене мечами із золотими руків'ями, у клейноді — три пір'їни страуса червоного і золотого забарвлення. (іл. 6); в) варіант, який використовувала родина Супів у XV — XVI ст., відрізнявся від попереднього тільки іншим клейнодом, у якому було шість пір'їн страуса срібного кольору. Я. Седлачек, описуючи герб Фульштейнів, говорить про червоне поле щита, на якому три золоті, потім сталеві мечі, встромлені в золоте яблуко. Над шоломом клейнод з пір'їн павіана — три пір'їни червоно-золотого кольору [9, с. 116].

З наведених описів виходить, що герб Фульштейнів з часом витворив кілька відмінних з погляду рисунку та кольорів, причому різниця рисунку “Павенжа” спостерігається тільки в Польщі й, мабуть, пов'язана з прибуттям сюди Фульштейнів.

У творі “Наука Добромильська” Я.Щ. Гербурт так описує свій власний герб “Павенжа”: “Павенжа — герб давній, слов'янський, попереду два мечі, його знали, між іншим, Готи чи Гети. Усі ці народи з одного слов'янського кореня вийшли. Свідченням цього служить великий надгробок короля Болеслава Хороброго в Познані, закладений року Божого 1025 з написом “Король Готський або Польський”. Герб був перенесений до саксонської землі, де проживали слов'яни ще до часів Карла Великого. І зараз їх там багато. Між ними панував давній час предок цього герба. Миколай Гвелардин пише, що молодшого брата саксонського князя, хрещеного іменем Гербулт, король Карл Великий взяв з собою на війну до Угорщини й Моравії. За заслуги в цьому поході король надав до герба третій меч з яблуком і хрестом. Саме від цього Гербулта рід взяв прізвище. Король Казимир Великий закликав їх з Угорщини до Польщі, і таким дивовижним шляхом вони прийшли до вітчизни” [10, V, с. 208].

В історіографії панувала думка, що впродовж існування роду Гербуртів вони мали кілька різних гербів. Але насправді можна вважати, що цей рід використовував один знак із зображенням кулі (яблука), проколеної мечами, хоча цей символ під впливом різних чинників зазнавав певних змін і доповнень.

Першоосновою і складовою різних типів знаків виступає символ — художній знак, предметний образ, що передає зміст, ідеологію епохи, прагнення окремих груп людей. Змістовна структура символу розрахована на активну внутрішню роботу мислячої людини, яким був на початку XVII ст. Ян Цасний Гербурт. Завдяки фіксуванню певних думок їхній зміст матеріалізувався у створенні малюнків на початку XVII ст. у добромильському замку Гербуртів.

Для багатьох дослідників культури декор респектабельної кімнати в резиденції Я.Ц. Гербурта відомий тільки з рукописних джерел. Щодо фундаментальної проблеми тогочасної Польщі — “вольності” шляхтича та “золотої вольності” шляхетського народу”, то одним з найславніших руйнівників внутрішнього спокою в XVII ст. у Польщі був Я.Ц. Гербурт. У своєму замку на горі Гербурт у Добромилі почувався, напевно, безпечно, оскільки на бастионних воротах фігурувала інскрипція MA OBRONA” [11, іл. 32]. Ніби передбачаючи швидкий занепад резиденції Гербурта, у багатьох рукописах зроблено описи декорації кімнати. У другій половині XVII ст. виникло “Малювання в Добромилі у пана Я. Гербурта”. Згідно з невідомим рукописом XVII ст., копію опублікував Т. Яздовський під назвою “Малювання Добромильське в домі Гербуртів”. Зрештою, два рукописи XVIII ст. Емблематика Добромильського дому” і “Малювання Добромильське” з половини XVIII ст. — опубліковані згідно манускрипту в 4-му томі Звіту комісії до вивчення історії мистецтва в Польщі” 1891 р. [12, с. 271-273]. Це є найбільш відомий історикам мистецтва опис декору дому.

Виклад опису починається від декорації над внутрішнім порталом (і всієї першої стіни), у наступному — другої стіни, по лівому боці якої намальовано Піраміса і Фісбу — легендарну вавилонську пару. Третя стіна розташована між вікнами навпроти дверей. Таким чином, збережено типовий опис декорації кімнати. У жодній зі збережених копій не вказано, у якій частині резиденції була розташована згадана кімната.

Можна, однак, припустити, що, згідно з внутрішнім укладом, на зламі XVI – XVII ст. кімната була на другому поверсі.

На думку дослідників, автором ідейної програми декорування кімнати, як і творцем віршів, був сам Я.Ц. Гербурт — власник резиденції.

Описи декорування опускають колоритність окремих елементів (за винятком чотирьох веж над порталом іobelіску, де кольори використані згідно з традиційною символікою), техніку виконання (фреска чи олія на полотні), або також форми декору на склепінні. Невідомі також форми віконних обрамлень, каміну, порталу. Це може свідчити про більш раннє оформлення кімнати, до того ж декорованої тільки на партері стін за Я.Ц. Гербурта.

Найправдивіший опис декору стін походить з одного періоду праць близько 1611-16 рр. Відомий єдиний свідок, який був у великій кімнаті 1613 р., С. Маскевич говорить про приміщення, але нічого не додає щодо декору, виявляючи байдужість до мистецтва [12, с. 192].

Як гіпотезу для реконструкційного оформлення кімнати дослідники припускають, що кімната була на другому поверсі, у західній частині північного крила. На вхідній її стіні, над широким порталом були чотири вежі. Перша вежа, червона, — храм Праці, на ній змальовано на одному боці бойові приготування військ, на другому — шістнадцять книг з назвою авторів. Серед них уперше видрукувані в добромільській друкарні: Кадлубек Вінцентій (1160-1223 рр.), “Хроніка поляків”; Ян Длугош (1415-1480 рр.), “Історія Польщі”; С. Оріховський (1513-1566 рр.), “Аннали” (“Хроніки польські: від смерті Сигізмунда I”) (іл. 7).

Друга вежа, біла, — так званий храм Цноти, містила на вікнах інформацію про сеймики, сейми, бунти, з’їзди, місії, віїни, посполиті рухи, роки єднання, конвокації та трибунали. Третя вежа, синя, зображала храм Слави з написами: шляхтич чесний, гідний, мудрий, побожний, Боже благослови його, мужній, справжній, передовий шанувальник вітчизни, слави. Четверта вежа сірого кольору — храм Заздроців, мала на вікнах намальовані картини із зображеннями Прихильника, Неспокійного, Бунтівника й Змовника.

На стіні без вікон намальовано біло-червонийobelіск Сла-

ви бунтівників, що розташований над каміном. На стіні намальовано також велику картину з вишикуваними, наче до параду, відділеннями рокошан. Підкреслимо, що чотири постаті вершників з витягнутою зброєю на чолі рокошан, — це ранні портрети їхніх проводирів — М. Зебжидовського, Я. Ц. Гербурта, С. Стадницького-Дябла і Я. Радзивілла, що ідуть до храмів Праці й Цноти.

Стіна навпроти дверей містить похвали діянь Яна Цасного як дипломата, посла до імператора Рудольфа II, королеви Ельжбети. Гербурт намальований на тлі покривала стола — як спроба показати церемоніальні форми прийому при імператорському дворі в Празі (іл. 8).

Двічі повторено на стіні видавничі знаки Гербурта: три колони з гаслом “Правда і Праця” (іл. 9). Над вікнами герби: рідний Гербуртів — Павча (іл. 30) і материнський Корчак (Дрогойовських), а також його дружини Е. Заславської з Острога — батьківський Огоньчик і материнський Погоня (Сангушко). С. Маскевич характеризував Гербурта як “людину високої думки про себе, нікому під сонцем світу перед собою і в народженню і в дотепності першості не давав, мав за дружину княжну Е. Заславську, такої ж про себе думки” [13, с. 53]. Підтверджують це вірші над гербами подружжя Гербуртів. Слід також пригадати, що в одному з рокошовних витворів Я. Ц. Гербурт був ідентифікований з персоніфікацією богині Гордині [14, с. 144]. На четвертій стіні були портрети руського воєводи, сенатора Миколая Гербурта, а також братів Яна Цасного — замолоду померлого Кшиштофа [11, іл. 5] і каноніка Шимона Каспра, та їхніх батьків — великого правника Яна Гербурта [11, іл. 9] та Катерини з Дрогойовських [11, іл. 12]. Над одним з вікон зображено сцену арешту Гербурта під Красноставом 1607 р., а обіч вікон слави портрети керівників роком — М. Зебжидовського, К. Острозького і самого Я. Ц. Гербурта з атрибутами влади (іл. 10). Серед польських магнатів Гербурт, як і інші крайні рокошани, не визнавав Людовіка Угорського (твір Рокош Глинянський) і Зигмунда III Вазу королями.

Так, замість традиційних на початку XVII ст. 44-х портретів володарів разом із Зигмундом III, що панували в той час,

згадано цифру 42 у пояснювальному вірші. Під імператорами сиділа на троні персоніфікація Речі Посполитої з атрибутами королівської влади, але на чолі з Венецією. Республіка мала бути прикладом для устрою та керівництва в Польщі. Свідчить про це відповідний вірш Гербурта. Як видно, іконографія Речі Посполитої могла залежати від однієї з венеційських гра-вюр із зображенням персоніфікації міста.

Малярський декор кімнати в замку, запроектований Я.Ц. Гербуртом, був особливим мікрокліматом у Речі Посполитій. Задекларовано це не в закритих апартаментах, а у великій багатofункціональній кімнаті оборонної резиденції. Який був мистецький рівень добромильської декорації та хто був її виконавцем, невідомо.

Пантеон слави вибраних серед рокошан, возвеличування роду Гербуртів і похвала дипломатичних досягнень Я.Ц. Гербурта перейшли до історії на рукописних пергаментях, зачіпаючи вкотре питання про сферу свободи особистості. Як вважають польські дослідники мистецтва, описи декорації добромильської кімнати проіснували в шляхетських символах як гідні пам'яті, але негідні похвали [15, с. 6].

Аналіз пам'яток монументального та сакрального мистецтва Галичини свідчить про традицію в середньовіччі оздоблювати їх гербовою символікою. У відділенні Львівської галереї мистецтв у Олеську експонується зображення герба Гербурт мармурового з надгробку перемишльського єпископа В. Гербурта з костелу св.Мартина в Фельштині (іл. 11). У костелі св. Лаврентія в Жовкві на південній стіні пресвітерію та північній стіні органної зали розташована барельєфи герба Гербуртів, виконані з пісковика й оточені лавровим вінком (іл. 12, 13). Герб належав до Рєґіни з Гербуртів Жолкевської, дружини великого коронного гетьмана Станіслава Жолкевського.

Як свідчать історичні джерела, коронний крайчий Ян Данилович одружився 1605 р. із Софією — дочкою Станіслава Жолкевського та Рєґіни Жолкевської з Гербуртів. Їхньою магнатською резиденцією став Олеський замок, сьогодні — комплексна пам'ятка архітектури та історії XIV — XVIII ст. Композиційним акцентом комплексу є триярусна надбрамна

башта, яку прикрашає білокам'яна різьблена плита зі старовинними шляхетськими гербами Сас, Топір, Гербурт і Корчак.

Національне відродження в Україні супроводжувалося відновленням національної символіки (герб, прапор). На підставі історичних традицій розробили за мотивами старого герба А. Гречил та І. Сварник герб міста Добромиля Старосамбірського району, затверджений 25 червня 1993 р. сесією Добромильської міської ради.

Найдавніші печатки, відомі з кінця XVII ст., взяли за герб Добромиля кулю (яблуко), пробиту двома мечами, як видозміну герба Гербуртів (іл. 1). Прапором Добромиля є символ, що відображає історію і традиції міста (іл. 14), затверджений згаданою сесією Добромильської міської ради.

Найдавніший герб Фельштина відомий з документа 1580 р. (іл. 3). Його опублікував польський дослідник початку XX ст. В. Віттич: на щиті — два мечі, встромлені в яблуко, що є частиною родового герба власників поселення Гербуртів. За даними тогочасної дослідниці З. Стретельської-Гринбергової, у XIX ст. на громадській печатці Фельштина зображено повний герб роду Гербуртів, де на червоному тлі — зелене яблуко, проколоне срібними мечами, викладеними зіркою.

Скелівська селищна рада наприкінці XX ст. також затвердила свій герб і прапор (іл. 15).

Так само вчинила сільська рада с. Сусідовичі Старосамбірського району, де на прапорі вмонтували невелику видозміну знака Гербуртів, вдячність за сприяння розвитку села (іл. 16). Цікаво, що гербом сучасного м. Богунів у Чехії теж став видозмінений герб Гербуртів (іл. 17).

Викликає певний інтерес формування гербового знака м. Олесько Буського району. Давня символіка міста не вказана в привілеях XV – XVII ст. Лише 1867 р. на печатках з'являється доволі складне зображення у вигляді чотирийдільного щита, увінчаного короною з чотирма шляхетськими гербами родів Сас, Гербурт, Корчак і Топор (іл. 18).

Отже, геральдичні традиції роду Гербуртів, закарбувавши світоглядні елементи мистецтва, науки багатьох історичних епох, складали й складають неодмінну складову європейської

культури. Аналіз виявлених матеріалів засвідчує значний внесок у розвиток монументального та образотворчого мистецтва представників роду Гербуртів, які були впливовим станом у суспільно-політичному та культурному тогочасному житті. За їхньою участю споруджено численні архітектурні об'єкти в Галичині, зокрема в Добромилі, що стали яскравим надбанням доби Ренесансу. На окрему увагу заслуговують пам'ятки у вигляді символів і роль, яку вони відігравали як знаки, інформуючи нащадків про значні національні, релігійні та політичні рухи. Ця історична спадщина відкрита для загального огляду та подальшого дослідження.

1. *Friedberg M.* (Wyd), *Klejnoty Długoczone* / M. Friedberg. — *Rocznik Pol.Tow. Herald.* 1980. — 650 s. 2. *Erben C.* *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae* / C. Erben J. Emler. I-IV, 600-1346, Praga, 1855-92. — 895 s. 3. *Kopetzky F.* *Regesten zur Geschichte des Herzogtums Tropan (1061-1464)* / F. Kopetzky. *Archiv für Österreich. Geschichte* XLV cz. 1. 1871. — 895 s. 4. *Sebanek J.* *Archivy zrusených klasteru moravských a slezských* / J. Sebanek. *Inventar pergamenu z let 1078-1471.* Brno, 1932. — 1025 s. 5. *Gumowski M.* *Pieczecie slaskie* / M. Gumowski. *Historia Slaska*, III. Krakow, 1936. — 475 s. 6. *Pfotenhauer P.* *Die schlesischen siegel von 1250 bis 1300 beziehentlich 1327* / P. Pfotenhauer. — Wroclaw, 1879. — 675 s. 7. *Piekosinski Fr.* *Heraldyka polska wiekow srednich* / Fr. Piekosinski Krakow, 1899. — 926 s. 8. *Ulanowski B.* *Materialy do historii prawa i heraldyki polskiej* / B. Ulanowski. *Archiwum Komisji Hist. Frfd. Um.* III. — Krakow, 1886. — 785 s. 9. *Paprocki B.* *Herby rycerstwa polskiego* / B. Paprocki. — Krakow, 1858. — 1450 s. 10. *Szczerbicka L.* *Jan Szczesny Herburt* — zarys monografii. *Studia staropolskie. Ze studio nad literature staropolska.* T.V. /L. Szczerbicka. — Wroclaw, 1957. — S. 204-291. 11. *Цебенко О.* Мистецька спадщина Гербуртів у Галичині XVI — початку XVII ст. / О. Цебенко // *Вісник ЛНАМ.* — Львів : ЛНАМ, 2013. — Вип. 24. — С. 381-398. 12. *Malowane Dobromilskie z Miscellanea historyczne, Rkp. 3 z Zakladu Narodowego im Ossolinskich we Wroclawiu.* Nr. 314. — 2400 s. 13. *Pamiętniki S. i B.K. Maskiewiczów (wiek XVII).* Oprac. wstępem i przypisami opatrzył A. Sajkowski. Redakcja i słowo wstępne Wł. Czapliński. — Wroclaw, 1961. — 392 s. 14. *Nowak-Dłużewski J.* *Okolicznościowa poezja polityczna w Polsce* / J. Nowak-Dłużewski — Warszawa, 1971. — 344 s. 15. *Chrościcki J.A.* *Symbolika władzy w dekoracji dobromilskiej pod red. Chrzanowski T.* / J.A. Chrościcki *Dzieje Lubelszczyzny*, t. VI cz. III. — 9 s.

Annotation

Oleh Tsebenko. The symbols of power in the Herburt's art heritage of Galicia in the early XVII-XXI centuries. Are considered the role of symbols in formation and establishment of monumental art in the early XVII – XXI centuries of Galicia. An important sign-symbol is coat of arms, emblem-symbolic system of which had developed and established in Ukraine in XIV – XV centuries. The attention is paid to the art activities of Jan Szczasny Herburt. Thanks to his fixing points its content were materialized in the creation of pictures in the early XVII century in Dobromyl castle of Herburt's. In the article are analyzed memorials and main aspects of art development preserved in saved compositions that carry and transmit deep meaning, ideology of the era, and special aspiration of genus. Heraldic traditions of Herburt's genus, captured elements of ideology, art, science of many historical periods, were and are made an integral part of European culture.

Keywords: symbols in monumental art, symbolic pictures, Jan Szczasny Herburt, Herburt's coat of arms, Herburt's castle, national renaissance, heraldic traditions.

Аннотация

Олег Цебенко. Символы в художественном наследии Гербуртов в Галиции XIV-XXI веков. Рассмотрена роль символов в формировании и становлении монументального искусства Галиции в начале XIV – XXI веков, сделано ударение, что важным знаком-символом был герб, знаково-символическая система которого на территории Украины развилась и утвердилась в XIV – XVI веках, акцентировано внимание на культурной деятельности Яна Щасного Гербурта, его мыслей, реализованных в рисунках в начале XVII веке в добромильском замке Гербуртов, проанализировано памятники и особенности развития искусства в сохранных произведениях как носителей символов, идеологию эпохи, специальных устремлений рода Гербуртов, подчеркнуто, что в геральдических традициях рода запечатлены мировоззренческие элементы искусства, наук, ряда исторических эпох, составляющих неотъемлемую часть европейской культуры.

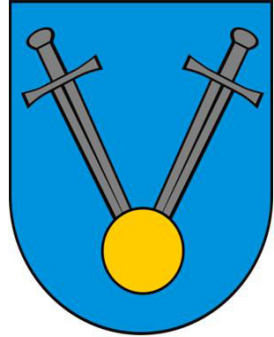
Ключевые слова: символы в монументальном искусстве, символические изображения, геральдика, Ян Щасный Гербурт, герб Гербуртов, замок Гербуртов, национальное возрождение, традиции.

Герб Гербуртів XIV ст.

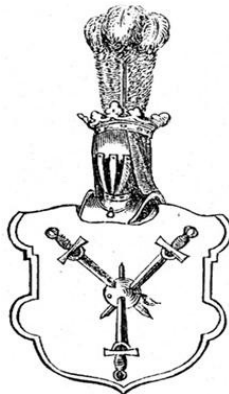
Герб Гербуртів XV ст.

Герб Гербуртів XVI ст.

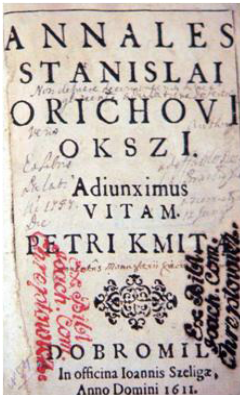
Герб Гербуртів XV ст.

Герб Гербуртів XVI ст.

Шляхетський герб Гербуртів

Символ знань

Символічне зображення.
дипломатичний протокол і етикет

Видавничий знак

Символічне зображення.
Атрибути влади

Герб Гербуртів з надгробку
В. Гербурта

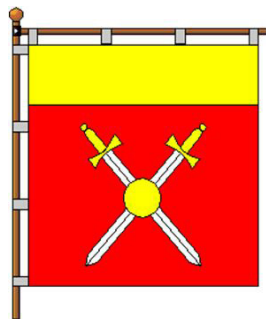
Символічне зображення.
Атрибути влади

Герб Гербуртів

Прапор м. Добромилів ХХ ст.

Прапор с. Скелівка ХХ ст.

Прапор с. Сусідовичі ХХ ст.

Герб м. Богунів (Чехія)

Герб м. Олеська